



Interakcje społeczne i socjalizacja

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Matki naśladową konsumenckie zachowania córek*, 27.02.2018 r., dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 23.12.2019 r.].
- Źródło: Lidia Jakubowska, *Rola socjalizacji i wychowania w życiu człowieka*, dostępny w internecie: dknuwnazwa.wordpress.com [dostęp 23.11.2019 r.].
- Źródło: Marcin Skinder, *Teoretyczne uwarunkowania i zastosowanie komunikowania w społeczeństwie informacyjnym*, „*Studia z Zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania*” 2013 r., nr 3, dostępny w internecie: repozytorium.ukw.edu.pl [dostęp 20.04.2020 r.].

- Źródło: Adam Koperek, *Socjalizacja jako społeczno-wychowawczy proces integracji jednostki ze społeczeństwem*, dostępny w internecie: pedkat.pl [dostęp 23.12.2019 r.].
- Źródło: Agnieszka Zduniak, *Socjalizacja w kontekście nowoczesnego społeczeństwa*, „Zeszyty Naukowe KUL 56” 2013 r., nr 1 (221), dostępny w internecie: kul.pl [dostęp 23.12.2019 r.].
- Źródło: Mirosław Ciesielski, *Smartfon w walce z finansowym wykluczeniem*, dostępny w internecie: obserwatorfinansowy.pl [dostęp 23.12.2019 r.].



Interakcje społeczne i socjalizacja

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „*Repetytorium*”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu interakcji społecznych oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących interakcji społecznych.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.
- Przypomnisz sobie, czym jest socjalizacja.
- Zanalizujesz, jakich aspektów dotyczą marginalizacja i wykluczenie.

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętaj, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł.

Repetytorium – Interakcje społeczne i socjalizacja

W socjologii można wyróżnić dwa podejścia wobec [interakcji społecznych](#):

Interakcja jako wymiana i gra

Interakcja jako wymiana postrzegana jest jako wzajemne oddziaływanie różnych podmiotów dążących do realizowania swoich celów i interesów. Tworzy i umacnia organizację społeczną, jest rozumiana jako dobrowolna transakcja przekazywania różnorodnych dóbr (materialnych i niematerialnych), z której wszyscy odnoszą korzyści. W społecznych zachowaniach jednostek decydujące znaczenie ma wysokość nagrody lub kary przy nawiązywaniu i w czasie trwania interakcji (teoria ta czerpie z psychologii behawioralnej).

Interakcja jako gra związana jest z teorią racjonalnego wyboru i teorią gier. Podejście to traktuje jednostkę jako istotę racjonalną, która, dokonując wyboru, kieruje się przewidywanymi korzyściami.

Interakcja jako komunikowanie się

Występuje w trzech wariantach: jako komunikacja symboliczna, interakcja manipulowana wrażeniami bądź jako milcząco przyjęte procedury zachowań (interakcji). W toku interakcji ludzie posługują się symbolami – zarówno werbalnymi, jak i niewerbalnymi. Dlatego nie tylko słowa, ale też wszelkie gesty są sposobem komunikowania się w społeczności.

W procesie interakcji jednostka świadomie lub nieświadomie wywołuje wrażenia, które mają przedstawić ją w jak najkorzystniejszym świetle, mają przekonać drugą stronę o jej jak najbardziej pozytywnych cechach.

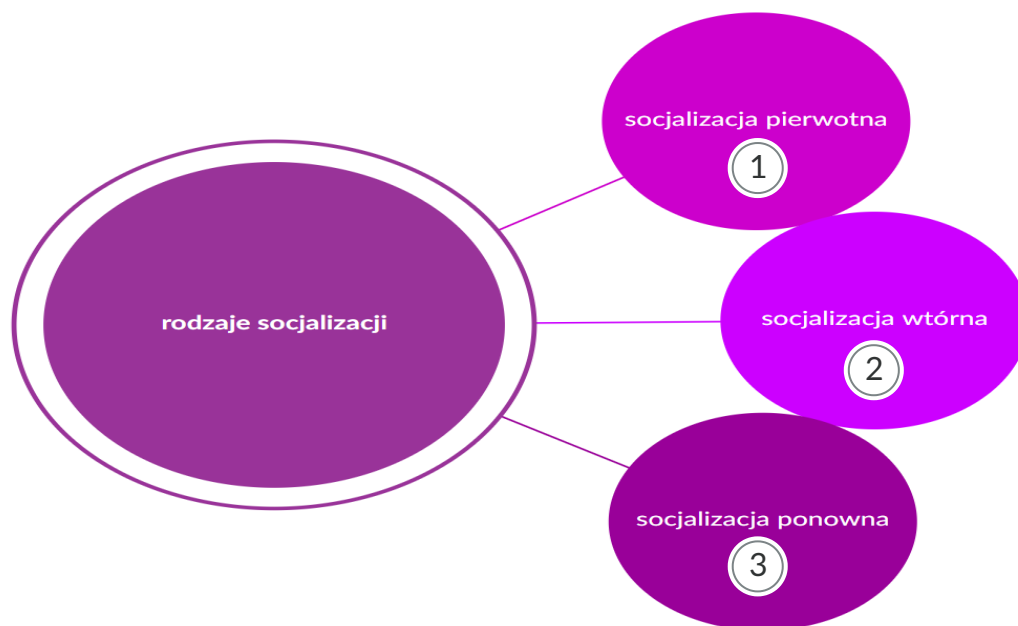
Cechą charakteryzującą różne grupy społeczne jest to, że tworzą one własne procedury komunikowania się znane wszystkim członkom i milcząco akceptowane.

Socjalizacja

W toku socjalizacji człowiek:

- nabywa umiejętność rozumienia znaków i symboli oraz zdolność posługiwania się nimi;
- poznaje i przyswaja sobie normy i wzory zachowań oraz wynikające stąd role społeczne;
- poznaje świat wartości;
- przyswaja sobie umiejętność posługiwania się różnymi przedmiotami, których część może być charakterystyczna tylko dla danego społeczeństwa.

Człowiek przez całe życie podlega procesowi socjalizacji, która na wielu etapach jego życia może przybierać różne formy.



Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Socjalizacji ponownej (ponownej integracji społecznej) bliska jest resocjalizacja – oddziaływanie wychowawcze i terapeutyczne na jednostki źle przystosowane do określonego środowiska społecznego. Resocjalizacja jest szczególnie istotna w przypadku zjawisk [marginalizacji](#) i [wykluczenia społecznego](#).

Zarówno marginalizacja, jak i wykluczenie mogą dotyczyć m.in.:

- warunków materialnych;
- opieki socjalnej i lekarskiej;
- dostępu do standardowej żywności;
- dostępu do informacji;
- dostępu do kultury;
- prawa do pełnego uczestnictwa w życiu politycznym;
- utraty przez jednostkę dotychczasowej roli społecznej.

Słownik

interakcja społeczna

proces wzajemnego oddziaływania co najmniej dwóch osób; nie wymaga kontaktów bezpośrednich tych osób (zwanych aktorami społecznymi), lecz może opierać się na relacjach pośrednich; w toku interakcji kształtują się osobowości i tożsamość jednostek oraz kreowane są role społeczne; społeczeństwo z perspektywy interakcji przybiera postać rozbudowanej sieci wzajemnych oddziaływań jednostek

marginalizacja

zjawisko narzucenia jednostce marginalnej, peryferyjnej roli w życiu społecznym; brak uczestnictwa jednostek i grup w tych sferach życia, w których uzasadnione jest oczekiwanie, że jednostki i grupy będą w nich uczestniczyły

wykluczenie

zjawisko polegające na tym, że jednostka lub grupa społeczna nie mają możliwości funkcjonowania w swoim otoczeniu społecznym i uczestniczenia w istotnych aspektach życia społeczeństwa; przykładem może być uniemożliwienie dostępu do kultury osobom, które mają ograniczoną mobilność

Schemat

Polecenie 1

Poszukaj w dostępnych źródłach informacji na temat tego, jakie działania resocjalizacyjne podejmowane są w polskich zakładach penitencjarnych.

Polecenie 2

Zapoznaj się z wykresami i wykonaj ćwiczenia.

Oprac. na podst.: Ministerstwo Sprawiedliwości Centralny Zarząd Służby Więziennej,
„Roczna informacja statystyczna za rok 2018”, sw.gov.pl [dostęp 21.05.2020 r].
Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, dlaczego tak niewielki procent recydywistów to młodociani.

Ćwiczenie 2

Rozstrzygnij, czy wykres 1 można interpretować jako dowód na to, że niewielu osadzonych młodych ludzi to recydywiści. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: ▼

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 3

Ostatniego dnia 2018 roku w zakładach karnych przebywało 36 833 skazanych odbywających karę po raz kolejny, a 64 045 odbywających karę w ogóle. Wskaż, która funkcja ośrodków penitencjarnych, w kontekście tych danych, nie jest w pełni realizowana.

Ćwiczenie 4

Wskaż, jaki ogólny typ pomocy postpenitencjarnej przeważał w roku 2018. Zastanów się, czy ta sytuacja może mieć wpływ na to, ilu skazanych ponownie trafia do więzienia. Uzasadnij swoje zdanie.

Ćwiczenie 5

Uzasadnij, dlaczego byłym więźniom proponuje się akurat takie formy pomocy, jak przedstawione na wykresie 2.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:   

Ćwiczenie 1



Dokończ zdanie.

Na etapie socjalizacji wtórnej jednostka uczy się...

- ☐ wyznaczania nowych wartości.
- ☐ wymazywania wzorców.
- ☐ elementarnych zachowań.
- ☐ odczytywania wzorów i odgrywania ról.



Przeczytaj tekst i wykonaj ćwiczenie.

((Marcin Skinder

Teoretyczne uwarunkowania i zastosowanie komunikowania w społeczeństwie informacyjnym

Komunikowanie interpersonalne jest kształtowane w 35% przez język, natomiast pozostałą część zabierają sygnały (...). Komunikowanie takie jest wzmocnieniem i uzupełnieniem bezpośredniego (ustnego) komunikowania (...), z którym jest nierozzerwalnie związane (jego występowanie warunkowane jest przez odbieranie bodźców wzrokowych).

Źródło: Marcin Skinder, *Teoretyczne uwarunkowania i zastosowanie komunikowania w społeczeństwie informacyjnym*, „*Studia z Zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania*” 2013 r., nr 3, dostępny w internecie: repozytorium.ukw.edu.pl [dostęp 20.04.2020 r.].

Podaj, jakie symbole komunikowania interpersonalnego opisuje tekst.



Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

((Lidia Jakubowska

Rola socjalizacji i wychowania w życiu człowieka

Różnica pomiędzy dwoma przedstawionymi powyżej rodzajami socjalizacji polega na tym, że uspołecznianie pierwotne rozpoczyna się od najwcześniejszych chwil życia i rozwoju dziecka za pośrednictwem pierwotnego środowiska wychowawczego (...). Pod wpływem interakcji ze swymi opiekunami, a następnie innymi kręgami osób, dziecko w drodze naśladownictwa, identyfikacji, później zaś w drodze przyjmowania ról innych ludzi ze swego otoczenia, a przede wszystkim tzw. znaczących innych (...) uczy się wzorów zachowań oraz wartościowania i oceniania. Natomiast socjalizacja wtórna dokonuje się znacznie później za pośrednictwem tak zwanego uogólnionego innego (...). Ponadto musi dokonywać się ona w drodze interakcji, oddziaływania ze strony innych podmiotów życia społecznego.

Źródło: Lidia Jakubowska, *Rola socjalizacji i wychowania w życiu człowieka*, dostępny w internecie: dknuwnazwa.wordpress.com [dostęp 23.11.2019 r.].

Na podstawie tekstu zaznacz przykłady tych, którzy mogą pełnić rolę tzw. znaczącego innego.

☐ przyjaciele

☐ rodzice

☐ pracodawca

☐ wykładowca

☐ rodzeństwo

Ćwiczenie 4



Przeczytaj tekst źródłowy i wykonaj polecenie.

“ *Matki naśladową konsumenckie zachowania córek* ”

W jakim stopniu dzieci wpływają na zachowania konsumpcyjne rodziców? W większym, niż można by sądzić. Nastoletnie dziewczęta mają niemały wpływ na to, jakie produkty osobistego użytku, np. ubrania czy kosmetyki, kupują ich matki. Co więcej, rodzicielki częściej naśladową w tym zakresie swoje dorastające pociechy, niż vice versa – ogłosili badacze z amerykańskiej Fox School of Business na Temple University.

Źródło: *Matki naśladową konsumenckie zachowania córek*, 27.02.2018 r., dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 23.12.2019 r.].

Wyjaśnij, na czym polega socjalizacja odwrotna.



Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Adam Koperek

Socjalizacja jako społeczno-wychowawczy proces integracji jednostki ze społeczeństwem

W procesie socjalizacji można wyróżnić dwa wymiary: obiektywny i subiektywny. Socjalizacja w wymiarze obiektywnym jest procesem, w którym społeczeństwo przekazuje jednostkom ludzkim swoją kulturę, przystosowując je w ten sposób do postępowania zgodnego z obyczajami i wzorami tej kultury. Socjalizacja zaś w wymiarze subiektywnym jest procesem, który przebiega w jednostce ludzkiej, a jego celem jest ukształtowanie osobowości społecznej tejże jednostki.

Źródło: Adam Koperek, *Socjalizacja jako społeczno-wychowawczy proces integracji jednostki ze społeczeństwem*, dostępny w internecie: pedkat.pl [dostęp 23.12.2019 r.].

Rozstrzygnij, które informacje dotyczące wymiarów socjalizacji są prawdziwe, a które fałszywe.

Zdanie	Prawda	Fałsz
Uwarunkowania i wpływy makrospołeczne oddziałują w ramach obiektywnego wymiaru socjalizacji.	☐	☐
Wpływ grup rówieśniczych czy koleżeńskich to subiektywny wymiar socjalizacji.	☐	☐
Cechy osobowościowe jednostki mają znaczenie dla przebiegu obiektywnego wymiaru socjalizacji.	☐	☐



Przeczytaj tekst źródłowy i wykonaj ćwiczenie.

((Agnieszka Zduniak

Socjalizacja w kontekście nowoczesnego społeczeństwa

Zdaniem B. Bernsteina istnieje ścisły związek między statusem społecznym a przyjętym modelem socjalizacji, przy czym rolę zasadniczego ogniwa pośredniczącego odgrywają kody językowe – specyficzne sposoby komunikacji mające zasadniczy wpływ na sposób myślenia, sferę emocjonalną i nastawienia społeczne dzieci (tzw. socjolingwistyczne ujęcie socjalizacji). Poszczególne klasy i środowiska społeczne wytwarzają właściwe sobie systemy komunikacji, charakteryzujące się specyficzną składnią i słownictwem, będące odzwierciedleniem stosunków społecznych zachodzących w ramach tych środowisk. Różnice między nimi dotyczą nie tylko formy, ale i treści: środki i sposoby komunikacji będą uwypuklać te aspekty rzeczywistości, które w określonym środowisku są szczególnie istotne, pomijać natomiast te elementy, które w życiu danego środowiska nie odgrywają większej roli.

Źródło: Agnieszka Zduniak, *Socjalizacja w kontekście nowoczesnego społeczeństwa*, „Zeszyty Naukowe KUL 56” 2013 r., nr 1 (221), dostępny w internecie: kul.pl [dostęp 23.12.2019 r.].

Wyjaśnij, na czym polega socjolingwistyczne ujęcie socjalizacji.



Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

((Agnieszka Zduniak

Socjalizacja w kontekście nowoczesnego społeczeństwa

Socjalizacja w społecznościach tradycyjnych miała charakter linearny i przebiegała na ogół według z góry określonego modelu, wyznaczonego poprzez przynależność jednostki do określonego stanu, klasy czy warstwy społecznej. W jej wyniku człowiek stawał się „niepodlegającą wyobcowaniu jednostką, bezpiecznie ukrytą i podtrzymywaną przy życiu w kokonie zwyczajów od chwili urodzenia aż do śmierci”. Tak rozumiana socjalizacja miała więc charakter w dużej mierze przewidywalny: jednostka na poszczególnych etapach swojego życia przejmowała określone role społeczne, do których przygotowywała się niejednokrotnie przez bardzo długi okres czasu. Momentami wyznaczającymi symboliczne granice etapów przynależności do określonej grupy wiekowej lub społecznej były tzw. obrzędy przejścia (*rites de passage*). Tego rodzaju rytuały umożliwiały jednostce (oraz społeczności, do której należała) upewnienie się co do jej nowej tożsamości, nowej roli i związanych z nią praw i obowiązków, nie pozostawiając miejsca na pytania o tożsamość, sens istnienia i rodzaj relacji, w jakie należy wchodzić z innymi. (...) We współczesnym, pluralistycznym społeczeństwie socjalizacja nie ma już charakteru linearnego, lecz wielokierunkowy.

Źródło: Agnieszka Zduniak, *Socjalizacja w kontekście nowoczesnego społeczeństwa*, „Zeszyty Naukowe KUL 56” 2013 r., nr 1 (221), dostępny w internecie: kul.pl [dostęp 23.12.2019 r.].

Wymień trzy skutki wielokierunkowego charakteru socjalizacji we współczesnym społeczeństwie.

1.

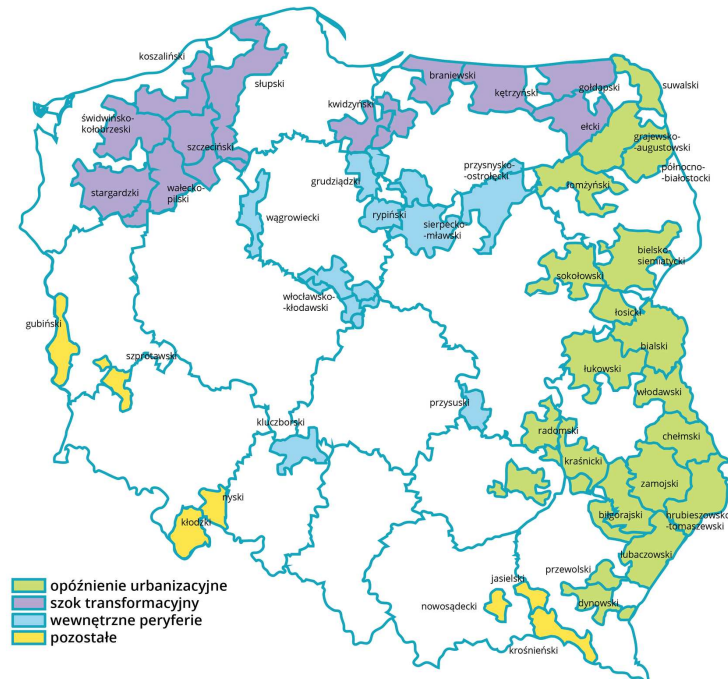
2.

3.



Zapoznaj się z mapą i wykonaj zadanie.

Analiza obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją



Źródło: oprac. na podst. *Analiza obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją*, euroreg.uw.edu.pl [dostęp: 23.12.2019].

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Rozstrzygnij, czy zaszłości historyczne mają wpływ na przyczyny istnienia współcześnie obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. Uzasadnij swoje zdanie, odnosząc się do informacji przedstawionych na mapie.

Rozstrzygnięcie:

tak



Uzasadnienie:



Zapoznaj się z materiałami źródłowymi i wykonaj ćwiczenie.

Oprac. na podst.: M. Ciesielski, *Smartfon w walce z finansowym wykluczeniem*, obserwatorfinansowy.pl [dostęp: 23.12.2019].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

((Mirosław Ciesielski

Smartfon w walce z finansowym wykluczeniem

Ponad 2 miliardy ludzi – prawie 40% dorosłej ludności świata – uznaje się za finansowo wykluczonych, co oznacza brak dostępu do podstawowej usługi, jaką jest rachunek bankowy. Według Banku Światowego i Międzynarodowej Korporacji Finansowej ponad 200 milionów małych i średnich przedsiębiorstw również nie może korzystać z usług finansowych.

Źródło: Mirosław Ciesielski, *Smartfon w walce z finansowym wykluczeniem*, dostępny w internecie: obserwatorfinansowy.pl [dostęp 23.12.2019 r.].

Podaj dwie możliwe przyczyny wysokiego poziomu wykluczenia finansowego w wybranym rejonie świata.

Rejon świata:

1.

2.

Dla nauczyciela

Autorka: Dorota Czarny

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Interakcje społeczne i socjalizacja

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

zakres podstawowy

I. Człowiek i społeczeństwo.

Uczeń:

5) wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia; analizuje przypadki oraz przedstawia zalety i wady konformizmu i nonkonformizmu.

zakres rozszerzony

I. Człowiek w społeczeństwie.

Uczeń:

1) charakteryzuje klasyczne koncepcje osobowości;

2) wyjaśnia kwestię racjonalności, emocji, uczuć, temperamentu i charakteru w postępowaniu człowieka; rozróżnia inteligencję i inteligencję emocjonalną;

3) wyjaśnia, czym jest postawa oraz przedstawia uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw;

4) charakteryzuje na przykładach różne rodzaje norm społecznych (w tym ich genezę), wyjaśnia mechanizm kontroli społecznej oraz skutki łamania tych norm;

5) wyjaśnia zjawisko alienacji oraz analizuje jego przyczyny i skutki;

8) przedstawia różnorodne formy komunikowania się; wykazuje znaczenie komunikacji niewerbalnej w porozumiewaniu się.

II. Różnorodność kulturowa.

Uczeń:

3) porównuje modele socjalizacji charakterystyczne dla własnej grupy wiekowej i pokolenia rodziców; wyjaśnia zjawisko socjalizacji odwróconej;

5) analizuje cechy indywidualizmu i kolektywizmu w aspekcie psychospołecznym i instytucjonalnym; wykazuje różnicowanie psychokulturowe świata w tych aspektach.

III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

Uczeń:

6) porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej i wybranym państwie, wyjaśniając związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych;

7) charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej; rozważa różne możliwości jego rozwiązania.

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

11) analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących interakcji społecznych;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń;
- przypomina sobie, czym jest socjalizacja;
- analizuje, jakich aspektów dotyczą marginalizacja i wykluczenie.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- mapa myśli;
- wzajemne odpytywanie się;
- „odpowiadam za ciebie”;
- kostka mentalna;
- analiza tekstu źródłowego.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- flipcharty i markery.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

1. Uczniowie mają za zadanie przypomnieć sobie wiadomości dotyczące interakcji społecznych z e-materiału w celu aktywnego uczestnictwa w lekcji podsumowującej.

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celów lekcji.
2. Przypomnienie, czym jest „socjalizacja”. Odpowiedzi uczniów zapisywane są na tablicy.
3. Weryfikacja odpowiedzi i przygotowanie mapy mentalnej.

Faza realizacyjna

1. Podział klasy na cztery grupy. Każda spośród siebie wybiera osobę, która będzie koordynatorem działań. Grupy otrzymują po trzy arkusze, na których będą zapisywać pytania dla grup przeciwnych.
3. Uczniowie zostają poinformowani, że będą pracować metodami „wzajemnego odpytywania się” i „odpowiadam za ciebie”; w razie konieczności nauczyciel wyjaśnia, na czym one polegają.

4. Uczniowie samodzielnie przygotowują po trzy pytania dla grup przeciwnych (liczbę pytań dla grup można zwiększyć, wszystko zależy od liczebności klasy i współpracy między uczniami), korzystając z treści wszystkich sekcji e-materiału. Zadaniem osoby koordynującej jest przydzielenie poszczególnych materiałów członkom zespołu do przeanalizowania i zapisania przykładowych pytań dla przeciwników. Następnie wszyscy członkowie grupy weryfikują pytania i zapisują na arkuszach.

5. Nauczyciel w czasie, gdy grupy pracują, przygotowuje tabelę do punktacji grup.

6. Po wyznaczonym czasie każda z grup zadaje pytania przeciwnikom. Utrudnienie polega na tym, że grupa, która zadaje pytania, wybiera osobę do odpowiedzi. Jeśli odpowie ona prawidłowo, grupa otrzymuje 2 punkty; jeśli ma problem z odpowiedzią, może wybrać z grupy osobę do pomocy (metoda „odpowiadam za ciebie”). Gdy zostanie udzielona odpowiedź, grupa otrzymuje 1 punkt, a jeżeli nie – 0 punktów.

7. Gdy grupy wyczerpią wszystkie przygotowane pytania, następuje podsumowanie wyników.

Faza podsumowująca

1. Kostka mentalna. Poszczególne osoby rzucają kostką i odpowiadają na pytanie, które wypadnie, następnie przekazują kostkę kolejnej osobie.

Pytania na ściankach kostki mentalnej:

- Czego jeszcze chcesz się dowiedzieć na temat dzisiejszej lekcji?
- Jak twoim zdaniem najlepiej nauczyć kogoś tego materiału?
- Co z tej lekcji jest dla ciebie ważne?
- Co zaskoczyło cię na dzisiejszej lekcji?
- Co powinniśmy zapamiętać z tej lekcji?
- Znak zapytania.

Jeśli wypadnie znak zapytania, osoba sama wybiera pytanie, na które chce odpowiedzieć.

2. Grupa, która uzyska najwyższą liczbę punktów, otrzymuje oceny częściowe (nauczyciel przed pracą w grupach może przedstawić kryterium oceniania grup, wówczas wszyscy uczniowie i wszystkie grupy zostaną ocenione).

Praca domowa:

Ćwiczenia interaktywne z sekcji „Sprawdź się”.

Podczas koordynowania pracy uczniów nauczyciel zauważy, która grupa lub którzy uczniowie mają braki w wiedzy z zakresu danego materiału, może wówczas zadać dodatkową pracę domową, aby je uzupełnić.

Materiały pomocnicze:

Analiza obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, euroreg.uw.edu.pl [dostęp: 23.12.2019 r.].

M. Ciesielski, *Smartfon w walce z finansowym wykluczeniem*, obserwatorfinansowy.pl [dostęp: 23.12.2019 r.].

L. Jakubowska, *Rola socjalizacji i wychowania w życiu człowieka*, dknunazwa.wordpress.com [dostęp: 23.12.2019 r.].

A. Koperek, *Socjalizacja jako społeczno-wychowawczy proces integracji jednostki ze społeczeństwem*, pedkat.pl [dostęp: 23.12.2019 r.].

Matki naśladują konsumenckie zachowania córek, newsweek.pl [dostęp: 23.12.2019 r.].

Ministerstwo Sprawiedliwości Centralny Zarząd Służby Więziennej, *Roczna informacja statystyczna za rok 2018*.

M. Skinder, *Komunikowanie społeczne. Wybrane problemy*, adm.ukw.edu.pl [dostęp: 21.05.2020 r.].

A. Zduniak, *Socjalizacja w kontekście nowoczesnego społeczeństwa*, kul.pl [dostęp: 23.12.2019 r.].

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Schemat może być wykorzystany przez uczniów do przygotowania prezentacji dotyczącej systemu penitencjarnego w Polsce lub do porównania polskiego systemu z systemami w innych krajach.